

O Muzeu Jevgenije Čirikova v Nižním Novgorodu

Jevgenij Čirikov, jeden z významných ruských spisovatelů přelomu 19. a 20. století, který ovšem byl nucen po revoluci 1917 emigrovat a až do své smrti (18. ledna 1932) žil v Československu, byl v Rusku do 90. let 20. století poměrně úspěšně zamlčen a zapomenut. Od té doby vyšla celá řada jeho děl, která si našla své ruské čtenáře, mnohé bylo „dohnáno“ i v rámci vědeckého zmapování Čirikovovy tvorby. Přesto v dnešním Rusku existuje pouze jedno muzeum spisovatele, které je založeno především na entuziasmu jeho potomků, zejména pravnuka, Michaila Čirikova. Toto soukromé muzeum bylo otevřeno na jaře 2011 v Nižním Novgorodu bez oficiální státní podpory. Zřejmě proto se expozice od té doby již několikrát stěhovala, v listopadu 2017 provizorně sídlila ve výstavních prostorech Kstovského historicko-vlastivědného muzea, od prosince 2017 je umístěna ve městě Goroděc. Literární dědictví Jevgenije Čirikova v současnosti zprostředkovává veřejnosti výše zmíněný novgorodský pravnuček, Michail Čirikov, který převzal iniciativu od své matky (vnučky spisovatele – Valentiny Georgievny Čirikovové žijící taktéž v Nižním Novgorodu) a svého strýce (Jevgenije Jevgeňjeviče Čirikova žijícího v Minsku). Připomeňme krátce, že potomci spisovatele se z Československa vrátili zpět do Sovětského svazu. V první vlně to byla dcera, Valentina Jevgeňjevna Čirikova Uljaniščeva, která přijela v roce

1948 se dvěma dcerami (zmiňovanou Valentinou Georgievnou a Irinou) a bylo jí umožněno vrátit se do města Gorkij (nyní Nižní Novgorod). Syn spisovatele, Jevgenij Jevgeňjevič Čirikov (otec Jevgenije Jevgeňjeviče žijícího v Minsku) se vrátil do Sovětského svazu teprve v roce 1955 a byl i s rodinou (manželkou Marií a třemi dětmi – Jevgenijem, Vladimírem a Majou) umístěn v Uzbekistánu.

Z vědeckého hlediska je v existujícím muzeu nejcennějším to, co současné prostory nedovolí vystavit. Tím je sbírka primárních (přes 800 knih) i sekundárních zdrojů věnovaných životu a tvorbě spisovatele. Taktéž unikátní je zachovalý rodinný archiv písemností spisovatele a jeho potomků, do velké míry čekající na vědecké zpracování. Cenné jsou samozřejmě i osobní věci a dokumenty spisovatele, originální fotografie aj.

Eva Kudrjavceva Malenová

Brněnské kolokvium o N. S. Leskovovi

Ve dnech 5.–6. září 2017 se v Brně konalo doktorandské kolokvium na téma tvorby ruského spisovatele Nikolaje Semjonoviče Leskova (1831–1895), jehož tvorba poskytuje průkazný materiál svou neobvyklostí, ediční složitostí a poetologickou heterogenitou různým metodologickým postupům, které odpovídají brněnské komparatisticko-genologické škole ve smyslu srovnávacího zkoumání žánrů, poetiky a textologie. Kolokvia se

zúčastnili doktorandi Ústavu slavistiky, Univerzity v Siedlcích (Polsko) a Černovicích (Černivcy, Bukovina, Ukrajina, kdysi stará rakousko-uherská, předlitavská univerzita, jejíž budovy projektoval architekt Josef Hlávka; se současnou ukrajinskou univerzitou máme dlouhodobé vědecké kontakty). Součástí kolokvia byla také exkurze do budov Biskupského gymnázia v Brně, bývalého katolického semináře, kde přednášel o ruské literatuře budoucím kněžím Leskovův český překladatel A. A. Vrzal, pseudonymem A. G. Stin – viz [POSPÍŠIL 1993]) a návštěva kláštera v Rajhradě, kde Vrzal působil, klášterní knihovny, Vrzalova hrobu a Muzea české literatury na Moravě.

Výstupem byly referáty a diskuse, jazykem byla ruština, jazyk spisovatele, polština, ukrajinština a čeština, z nichž vychází publikační výstup s názvem *Лесков и вокруг. Контексты творчества и состояние современного лескововедения* (Leskov s pozadím. Kontexty tvorby a stav současné leskovologie). Kniha vyjde na počátku roku 2018.

Marta Łukaszewicz (Warszawa), v referátu *Исследования религиозной проблематики в творчестве Николая Лескова: вопросы методологии*, ukázala na různé přístupy k jedné z tematických dominant Leskovova díla, což jsou náboženství a církev; **Zdeněk Pechal** (Olomouc) v pojednání *Česká rusistika o Leskovovi / Чешская русистика о Лескове* pojednal o české leskovologii s důrazem na tvorbu olomouckého profesora Vladimíra Kostřici a jeho publikace přímo o Leskovovi

a o spisovatelích z „druhé řady“. **Alla Šelajevová** (Sankt-Petěrburg) zajímavě prezentovala svoji edici *Leskovova pozdního románu Čortovy kukly* [ŠELAJEVA 2015] v souvislosti s textologií, ediční praxí a genezí díla. Její manžel, historik **Leonid Vyskočkov** (Sankt-Petěrburg) ve svém referátu *Николай Певый и его эпоха в произведениях Н. С. Лескова* vyhmátl – podobně jako kdysi italský rusista Danilo Cavaion [CAVAION 1974] klíčové místo v Leskovově hodnotovém světě, totiž poměr minulosti a současnosti ve vztahu k přelomovým okamžikům ruských dějin; **Anna Fedotová** (Jaroslavl') analyzovala poetiku Leskovových historických črt, **Natalja Staryginová** (Joškar-Ola) ukázala na kontextovou poetiku v díle N. S. Leskova, **Olha Červinskaja** (Černivci) demonstrovala nové přečtení Leskovových skazových alegorií; **Galina Kosych** (Hradec Králové) rozebrala ve svém referátu koncepci N. S. Leskova v díle kritika M. O. Meňšikova. **Natália Muránska** (Nitra) podala kritický přehled recepce N. S. Leskova na Slovensku, **Majja Kučerskaja** (Sankt-Petěrburg) analyzovala slavný Leskovův skaz jako literární parodii (*Сказ о тульском косом левше и стальной блохе* Н. С. Лескова как литературная пародия), organizátor kolokvia a autor této zprávy pojednal o moravském překladateli Leskova A. G. Stinovi / Aloisi Augustinu Vrzalovi; **Katarzyna Makulec** (Siedlice) prezentovala vztah Rusů k Polákům na materiálu Leskovovy povídky *Ruský demokrat v Polsku* z cyklu *Spravedliví*

(Pravedníci). **Lenka Paučová** (Brno) analyzovala pozici Leskova v Deníku spisovatele F. M. Dostojevského; **Barbara Szostek** (Siedlce) pojednala o polské recepci N. S. Leskova, **María Długolecka-Pietrzak** (Siedlce) na vybraných příkladech manifestovala hodnotový svět N. S. Leskova, **Dorota Chmielak** (Siedlce) podala kritický rozbor polské leskovologie, **Roman Dzyk** (Černivci) ukázal na ukrajinskou recepci a **Alla Sažina** (Černivci) analyzovala využití postavy Leskovova skazu v současné mediální kultuře.

Následoval workshop, diskuse, komentáře a analýzy – na tom – kromě uvedených účastníků – participovali všichni ostatní včetně renomovaných badatelů a především doktorandů. Diskuse se týkala mimo jiné těchto témat: Nové problémy a přístupy leskovologie, Leskovova poetika, Recepte N. S. Leskova v Rusku a jiných zemích, Problém překladů, Perspektivy bádání o Leskovovi, Leskov v literatuře 20.–21. století, Leskov z komparatistického a genologického pohledu, Nové edice Leskova v Rusku a ve světě, Nová pojetí Leskova na pozadí současné literatury, Leskov a teorie vyprávění, Leskov a metodologie současné literární vědy.

Účastníci dali popud k vzniku volného mezinárodního sdružení Společnost N. S. Leskova s centrem v Brně, jehož úkolem bude výměna informací a pořádní pravidelných kolokvií a konferencí o tvorbě tohoto zapomínaného ruského spisovatele.

Ivo Pospíšil

Literatura:

- CAVAION, D. (1974): N. S. Leskov. Saggio Critico. Firenze.
- POSPÍŠIL, I. (1993): Srdce literatury: Alois Augustin Vrzal (1864–1930). Brno.
- ŠELAJEVA, A. A. (2015): Čertovy kukly. Sankt-Peterburg.

Varšavská konference o Alexandru Solženicynovi a emigraci

Ve dnech 19.–20. října 2017 pořádala Fakulta aplikované lingvistiky (Wydział Lingwistyki Stosowanej) a její Ústav/Institut rusistiky mezinárodní vědeckou konferenci *Aleksander Solženicyn i rosyjska emigracja / Aleksandr Solženicyn i russkaja emigracija*. Úvodní slova pronesl děkan fakulty, ředitelka institutu Magdalena Dąbrowska a organizátor konference dr. Piotr Głuszkowski. V rámci plenárních referátů (*Solženicyn – przegląd badatelské problematiky*) vystoupili Lucjan Suchanek (Kraków) na téma Aleksander Solženicyn i dwa eksperymenty antropologiczne i etniczne, Ivo Pospíšil (Brno) s referátem *Жанровые поиски в произведениях А. Солженицына* a Taťjana Marčenkova (Moskva), která pojednala o ruských spisovatelích 60. let 20. století v souvislosti s udělením Nobelovy ceny A. Solženicynovi. V první sekci nazvané *Solženicyn a Polsko*, kterou vedl známý ruský badatel Alexandr Lipatov, vystoupil mj. Tadeusz Sucharski (Ślupsk)